

Кучук А.О.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «доктор філософії»
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир

МЕТОДИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРОЦЕСІВ ЕВАКУАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Питання евакуації промислового підприємства через бойові дії та окупацію державних територій є досить складним з позиції правового оформлення та економічних наслідків: «неврахування впливу бойових дій та окупації державних територій на об'єкти бухгалтерського обліку, не дозволяє довіряти показникам ефективності використання основних засобів, оцінці управління оборотними активами підприємства показникам ефективності виробничого процесу. Це значно знижує якість менеджменту підприємства та ефективність управлінських рішень. Значний вплив бойові дії та окупації державних територій чинять на показники фінансового стану підприємства, рівень фінансово-економічної безпеки та здійснюють вплив на прийняття інвестиційних рішень та рішень щодо кредитування та фінансування підприємства фінансовими донорами (інвестори, банки)» [1].

Дане питання є новим і в контексті облікового відображення правових та економічних наслідків зазначеного процесу. Процес евакуації підприємства є комплексним об'єктом бухгалтерського обліку, в інформації про який зацікавлені як внутрішні, так і зовнішні користувачі. Так, для керівництва як внутрішніх користувачів облікової інформації цікавить чи є дані про стан евакуації, обсяги та витрати понесені на евакуації. Зі свого боку зовнішні стейкхолдери будуть цікавитися інформацією про евакуацію з позиції можливості запуску підприємства на безпечній території та його безперервного функціонування в майбутніх періодах.

Сучасні організаційно-методичні підходи, що містяться в бухгалтерському законодавстві не дозволяють повною мірою зобразити процес евакуації, адже зазначений об'єкт став актуальним для України з 2014 р. Незважаючи на низку праць присвячених проблемам наслідків бойових дій та окупації державних територій відкритими залишаються проблеми облікового відображення витрат на евакуацію та її наслідків для підприємства.

Комплексний підхід до бухгалтерського обліку процесу евакуації промислового підприємства має групуватися на відповідях таких питань:

- по-перше, яким чином, документально оформити усі операції пов'язані з процесом евакуації промислового підприємства;
- по-друге, яким є порядок визначення операцій пов'язаних із евакуацією промислового підприємства;
- по-третє, як здійснювати оцінку об'єктів пов'язаних із евакуацією промислового підприємства;
- по-четверте, яким є механізм відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій пов'язаних із евакуацією промислового підприємства;
- по-п'яте, яким чином відобразити у внутрішній та зовнішній звітності операцій із евакуацією промислового підприємства.

Зазначене характеризує усю систему бухгалтерського обліку як процес пізнання через елементи методу бухгалтерського обліку, а саме: документування та інвентаризація; оцінка та калькулювання; рахунки та подвійний запис; баланс та звітність.

Для комплексного уявлення про евакуацію промислового підприємства, вважаємо, що облікове відображення даного процесу має врахувати такий комплекс об'єктів бухгалтерського обліку:

1. Списання об'єктів необоротних активів. Сукупність даних операцій пов'язана з тим, що деякі об'єкти необоротних активів надалі не будуть використовуватися через одну з таких причин:

- ухвалено рішення про недоцільність евакуації об'єкта необоротних активів у зв'язку з його зношеністю (моральною та/або фізичною) та/або закінченням терміну придатності в поточному звітному або наступному звітних періодах;

- об'єкт необоротних активів було знищено в результаті бойових дій до процесу евакуації промислового підприємства, але операція зі списання не була оформлена в повному обсязі;

- об'єкт необоротних активів не придатний до використання після демонтажу цілісного майнового комплексу або структурної складової виробничої лінії;

- об'єкт необоротних активів було знищено в результаті бойових дій після евакуації промислового підприємства, а керівництво володіє перевіреною інформацією про даний інцидент з офіційних джерел органів національної безпеки України;

- об'єкт необоротних активів не придатний до використання через низку причин пов'язаних із його евакуацією.

2. Консервування об'єкта необоротних активів. Дані операції пов'язані з тим, що деякі об'єкти не буде використано промисловим підприємством через певні обставини, до яких зараховуємо:

- об'єкт необоротних активів не було евакуйовано на безпечні території через неможливість це зробити за браком часу або ресурсів, але існує ймовірність, що об'єкт може використовуватися підприємством у майбутньому після звільнення державних територій від окупаційних військ;

- об'єкт необоротних активів було евакуйовано, проте не використовується після запуску промислового підприємства за деяких об'єктивних причин, зокрема: запуск роботи на підприємстві відбувся не у повному обсязі; через природно-кліматичні, географічні та інші об'єктивні умови об'єкт не може використовуватися або ж немає потреби у його використанні.

3. Евакуація об'єктів необоротних активів. Операції пов'язані з відображенням витрат на евакуацію необоротних активів та їх відображення в період до запуску роботи підприємства та після запуску роботи підприємства.

4. Списання запасів. Запаси підприємства мають бути списані в таких випадках:

- запаси було знищено в результаті бойових дій до моменту евакуації промислового підприємства;

- запаси не можливо евакуйовати через низку причин, зокрема: властивості (фізичні, хімічні, технологічні) запасів, що унеможливають їх використання в майбутньому; відсутність можливостей у підприємства евакуйовати запаси;

- запаси, щодо яких ухвалено рішення про недоцільність їх використання після запуску роботи підприємства на безпечних територіях.

5. Евакуація запасів підприємства на безпечні території та їх подальше використання в діяльності підприємства.

6. Наслідки бойових дій та окупації державних територій з позиції недотриманих доходів та понесених виробничих витрат за попередні періоди.

7. Списання готівкових коштів та їх еквівалентів, які були витрачені в результаті бойових дій та окупації державних територій. Так, готівкові кошти та їх еквіваленти, які зберігали на підприємстві та були знищені або у підприємства відсутній доступ через окупацію, мають бути списані.

8. Відображення заборгованості покупців та позичальників, які не можуть виконати свої умови договору. В такому випадку підприємство має списати зазначену заборгованість або визнати її сумнівною.

9. Відображення кредиторської заборгованості перед особами, діяльність яких визначна не законною. Такими особами є юридичні та фізичні особи, які сприяли окупації та почали роботу з окупаційними військами за законодавством країни-агресора. В такому випадку дана заборгованість має бути списана.

10. Відображення кредиторської заборгованості перед особами, діяльність яких відбувалася на окупованих територіях до моменту окупації, та зв'язок з якими було втрачено. Так, за умови відсутності інформації про діяльність таких осіб статус даних зобов'язань має бути змінено.

11. Відображення витрат на евакуацію промислового підприємства. Дані витрати пропонуємо групувати таким чином:

- витрати на перевезення;
- витрати на охорону;
- витрати на знищення;
- витрати на зберігання;
- витрати на запуск;
- витрати на інші допоміжні процеси.

Отже, наведена сукупність об'єктів бухгалтерського обліку на сьогодні не відображається в системі бухгалтерського обліку через відсутність затверджених методичних рекомендацій.

Список використаних джерел:

1. Євдокимов В.В., Грицишен Д.О., Горай О.С. Інформаційна модель управління наслідками бойових дій та окупованих територій мікроекономічних агентів: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2018. 220 с.